

Nowa Biblioteka
nr 2 (17), 2015

Jolanta Szulc

Zakład Bibliotekoznawstwa
Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej
Uniwersytet Śląski w Katowicach
e-mail: jolanta.szulc@us.edu.pl

***DESKRYPTORY BIBLIOTEKI NARODOWEJ.
PROPOZYCJE ZMIAN W OPRACOWANIU ZBIORÓW BIBLIOTECZNYCH
W DOBIE SIECI SEMANTYCZNEJ
(WARSZAWA, 20-21 KWIETNIA 2015 R.)***

W dniach 20-21 kwietnia 2015 r. w Bibliotece Narodowej w Warszawie odbyła się konferencja pt. *Deskryptory Biblioteki Narodowej. Propozycja zmian w opracowaniu zbiorów bibliotecznych w dobie sieci semantycznej*. Konferencja miała charakter otwarty i była adresowana przede wszystkim do bibliotekarzy wszystkich typów bibliotek, a także do specjalistów z zakresu nauki o informacji, dostawców oprogramowania oraz wszystkich osób zainteresowanych tą problematyką. Organizatorem spotkania była Biblioteka Narodowa.

W czasie konferencji dwudziestu jeden prelegentów wygłosiło swoje referaty w pięciu sesjach. Obrady rozpoczął Tomasz Makowski, Dyrektor Biblioteki Narodowej i Przewodniczący Krajowej Rady Bibliotecznej, który powitał uczestników konferencji i zaprosił do dyskusji na temat wprowadzenia nowego sposobu opracowania zbiorów z użyciem Deskryptorów Biblioteki Narodowej (DBN). Następnie, w swoim referacie pt. *Biblioteki w 2015 roku. Stan obecny, postulaty zmian, szanse i zagrożenia* przedstawił m.in. dane dotyczące czytelnictwa w Polsce (dotyczące liczby czytelników i wypożyczeń w bibliotekach publicznych) oraz wyniki badań zagranicznych. Ponadto w sesji pierwszej wzięli udział zaproszeni goście: Theodore Fons, dyrektor wykonawczy WorldCat,

the Online Computer Library Center, Inc. (OCLC) oraz Vincent Boulet, pracownik Bibliothèque nationale de France i Sekretarz Rady the Virtual International Authority File (VIAF). Pierwszy z prelegentów w swoim referacie pt. *Strategies for Exposing Library Data on the Web & The Next Generation of Library Data* przedstawił nowe modele zarządzania danymi bibliograficznymi oraz formy współpracy między bibliotekami. Natomiast drugi gość specjalny w referacie pt. *Putting data forward on the Web: the data.bnf.fr project* omówił wdrożony w Bibliotece Narodowej Francji (BnF) projekt udostępniania – jako otwartych danych – wzorcowych haseł formalnych i rzeczowych stosowanych w katalogu tej ksiąźnicy. Projekt ten jest przykładem wykorzystania sieciowych technologii semantycznych w prezentacji ustrukturyzowanych danych bibliograficznych w środowisku Internetu.

Sesja druga była poświęcona nowym rozwiązaniom w zakresie katalogowania zbiorów bibliecznych, omówionym w referatach przygotowanych przez pracowników Biblioteki Narodowej. I tak, Marta Cichoń wygłosiła referat pt. *Katalogowanie oparte na encjach*, w którym określiła genezę zmian struktury danych i metadanych w sieci oraz związki encji deskryptorów w relacyjnym modelu danych. Jarosław Pacek w referacie pt. *Model FRBR, RDA i nowe pola w formacie MARC21 z grupy pól 3XX* przedstawił m.in. założenia: Functional Requirements for Bibliographic Records (FRBR), Functional Requirements for Subject Authority Data (FRSAD), Functional Requirements for Authority Data (FRAD) oraz Resource Description and Access (RDA). Następnie głos zabrał Jakub Kalinowski, który w referacie pt. *Deskryptory Biblioteki Narodowej* omówił przyjętą w proponowanym projekcie definicję deskryptora oraz rodzaje encji indeksowanych w bazie DBN. Z kolei Grażyna Federowicz, w referacie pt. *Przyszłość kartotek formalnych i przedmiotowych. W stronę wspólnej bazy DBN*, zaprezentowała przykłady haseł formalnych i przedmiotowych. Jako ostatnia w tej części spotkania swój referat na temat *Falszywa koordynacja w wyszukiwaniu fasetowym – mit czy rzeczywistość?* zaprezentowała Marta Wojciechowska, która scharakteryzowała różne strategie wyszukiwawcze oraz przedstawiła propozycje ograniczenia fałszywej koordynacji w wyszukiwaniu fasetowym w DBN. Sesję prowadził Mikołaj Baliszewski, zastępca dyrektora Biblioteki Narodowej ds. rozwoju.

W sesji trzeciej wygłoszono referaty poświęcone praktyce katalogowania różnych typów dokumentów z użyciem deskryptorów oraz możliwościom wykorzystania przez biblioteki nowych technologii w celu poprawy usług oferowanych użytkownikom. Robert Jacobs, dyrektor firmy Innovative Interfaces Inc. na Europę Północną, wygłosił referat

pt. *New developments in ILS software – API's, Apps and Mobile*, w którym zwrócił uwagę na fakt, że w systemach bibliotecznych coraz większą rolę będą odgrywały interfejsy programistyczne aplikacji (API), aplikacje komputerowe oraz rozwiązania mobilne. Następne dwa referaty przedstawili pracownicy Biblioteki Narodowej. Kacper Trzaska zaprezentował referat pt. *Katalogowanie książek i artykułów z czasopism z użyciem Deskryptorów BN*, w którym wyróżnił m.in. takie cechy opisu bibliograficznego dokumentów, jak: granulacja, uszczegółowienie oraz dodatkowe punkty dostępu. Z kolei Agata Pietrzak wygłosiła referat pt. *Katalogowanie zbiorów ikonograficznych z użyciem Deskryptorów BN*, w którym wymieniła zalety katalogowania dokumentów ikonograficznych z wykorzystaniem DBN: adekwatny poziom szczegółowości i szerokość indeksowania oraz powszechnie używane słownictwo zaczerpnięte z języka naturalnego. Sesję prowadziła Grażyna Federowicz, kierownik Korpusu Publikacji Polskich Biblioteki Narodowej, członek Sekcji Bibliografii IFLA.

W kolejnej, czwartej sesji, pracownicy Biblioteki Narodowej omówili problemy katalogowania innych dokumentów specjalnych, w tym: dokumentów audiowizualnych i dźwiękowych, druków muzycznych, druków ulotnych, map. Anna Kuklińska i Romualda Szura wygłosiły referat pt. *Katalogowanie map z użyciem Deskryptorów BN*. Agnieszka Alberska przedstawiła referat *Katalogowanie druków ulotnych z użyciem Deskryptorów BN*. Agnieszka Kraśnicka-Kisiel zaprezentowała referat pt. *Katalogowanie nagrań dźwiękowych i audiowizualnych z użyciem Deskryptorów BN*, a Mariola Nałęcz – referat pt. *Katalogowanie zbiorów muzycznych z użyciem Deskryptorów BN*. Sesję prowadziła Anna Kałudźka, kierownik Pracowni Teorii i Organizacji Bibliografii Biblioteki Narodowej.

Sesja piąta koncentrowała się wokół następujących tematów: opracowanie rekordów wzorcowych deskryptorów, Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiętna, ISBN oraz standardy rynku wydawniczego. Referaty przygotowali i wygłosili pracownicy Biblioteki Narodowej. Zofia Żurawińska, w referacie pt. *Deskrytory BN w systemie bibliotecznym omówiła zasady wprowadzania „nowych” (tzn. dotychczas nieużywanych) pól w rekordach wzorcowych i bibliograficznych oraz powiązania między tymi rekordami (w grupie pól 6XX)*. Jolanta Hys, w swoim wystąpieniu *UKD w Bibliotece Narodowej w kontekście współpracy z Konsorcjum UKD*, przedstawiła różne formy współpracy Biblioteki Narodowej z Konsorcjum UKD, do których należą: konsultacje w zakresie rozbudowy i aktualizacji słownictwa (ze szczególnym uwzględnieniem problematyki Polski), przygotowanie adaptacji tej klasyfikacji w wersjach skróconych oraz przygotowanie adaptacji pliku wzorcowego UKD. Tematykę UKD kontynuowały dwie kolejne prelegentki. Anna Marsula w referacie *Tablice*

skrócone i wykazy działów UKD w Bibliotece Narodowej zaprezentowała propozycje zmian w zakresie niektórych działów (w tym: 59.9 Psychologia, 316 Socjologia, 338.48 Turystyka, 37 Oświata, 91. Geografia) w skróconych tablicach UKD, których publikacja jest planowana na rok 2017. Joanna Kwiatkowska wygłosiła natomiast referat pt. *Działalność metodyczna i informacyjna w Pracowni UKD w Bibliotece Narodowej*, w którym scharakteryzowała m.in. źródła odwołujące się do pliku wzorcowego UKD (bazy danych o nazwie Master Reference File – MRF), którymi są: „Biuletyn UKD” (dostęp: <http://www.bn.org.pl/dla-bibliotekarzy/ukd/biuletyn-ukd>), „Kartoteka wzorcowa UKD” (dostęp: <http://mak.bn.org.pl/cgi-bin/KHW/makwww.exe?BM=3>) oraz „Poradnik UKD” (dostęp: <http://www.bn.org.pl/dla-bibliotekarzy/ukd/poradnik-ukd>). W dalszej części sesji ogłoszono jeszcze dwa referaty, poświęcone zagadnieniom związanym z rynkiem książki. Wspierana przez grupę EDiTEUR klasyfikacja handlowa Thema, będąca globalnym standardem opisu zawartości publikacji przeznaczonym dla wydawców i dystrybutorów produkcji wydawniczej, była przedmiotem referatu pt. *Klasyfikacja Książek Thema. Polska wersja międzynarodowego standardu rynku wydawniczego*, przygotowanego przez Renka Mendrunia i Szymona Żuchowskiego. W swoim referacie pt. *Serwis e-ISBN. Nowe narzędzie dla wydawców i bibliotekarzy* Katarzyna Nakonieczna omówiła natomiast nowy, elektroniczny serwis nadawania numerów ISBN (dostęp: <https://e-isbn.pl/IsbnWeb/>). Sesję prowadził Jarosław Pacek, kierownik Instytutu Bibliograficznego Biblioteki Narodowej.

Dyskusja, dotycząca prezentowanych rozwiązań w zakresie opracowania zbiorów, trwała w czasie całej dwudniowej konferencji. Po zakończeniu każdej z pięciu zaplanowanych sesji uczestnicy konferencji zadawali pytania, dotyczące m.in. wdrożeń DBN w bibliotekach publicznych w Polsce oraz kontynuacji Języka Haseł Przedmiotowych Biblioteki Narodowej. Podsumowując dwudniowe obrady należy podkreślić, że – zgodnie z danymi statycznymi – fakt udostępnienia zasobów cyfrowych wpływa pozytywnie na frekwencję fizycznych odwiedzin czytelników Biblioteki Narodowej. Niezwykle ważny wydaje się sposób postrzegania i wyrażania elementów opisu bibliograficznego w bazach danych. Integralny model obiegu informacji oparty na sieci semantycznej wymaga utworzenia i rozpowszechnienia standardów opisywania treści w Internecie. Służy temu modernizacja serwisów internetowych bibliotek, z uwzględnieniem opcji wyszukiwania fasetowego, które może być realizowane z wykorzystaniem deskryptorów. Właśnie Deskryptory Biblioteki Narodowej stały się narzędziem kontrolującym jednocześnie encje opisu rzeczowego i formalnego dokumentów gromadzonych

w narodowej księżnicy. Założenia deskryptorów opublikowano w artykule pt. *Katalogowanie oparte na encjach* [1], a wszystkie, pełne prezentacje przedstawione podczas obrad oraz zapis wideo wszystkich wykładów zostały udostępnione na stronie konferencji, wyodrębnionej w serwisie internetowym Biblioteki Narodowej [2]. Prace nad projektem Deskryptory *Biblioteki Narodowej* będą kontynuowane w ramach działalności Pracowni Deskryptorów Biblioteki Narodowej, powołanej 1 czerwca 2014 r. i będącej częścią Instytutu Bibliograficznego Biblioteki Narodowej. Pracownią DBN kieruje Jakub Kalinowski.

BIBLIOGRAFIA:

- [1] Cichoń M., Kalinowski J., Federowicz G.: *Katalogowanie oparte na encjach*. „Rocznik Biblioteki Narodowej” T. 45 (2014), s. 151-200. ISSN 0083-7261.
- [2] *Deskryptory_BN. Wystąpienia – zapis wideo* [online]. [Data dostępu: 1.12.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.bn.org.pl/deskryptory/wystapienia---zapis-wideo/>